

NÁRODNÍ ÚPRAVA PŮSOBNÍ PMSCs – ŠPANĚLSKO

Veronika Bílková a Petra Sýkorová

ÚVOD

Španělsko tradičně pokládalo bezpečnost za monopol veřejné moci, tento přístup se však postupně změnil a soukromý sektor byl do oblasti veřejné bezpečnosti integrován.¹ V devadesátých letech 20. století začalo Španělsko přijímat legislativu s cílem regulovat PSCs: v současnosti PSCs ve Španělsku mají tendenci zajišťovat především ochranu proti terorismu, ale také např. ochranu obětem genderově podmíněného násilí či ochranu proti trestné činnosti mladistvých.² V r. 2016 bylo ve Španělsku více soukromých strážců (78 200) než příslušníků civilní stráže – guardia civil (74 958) nebo policie (65 254).³

ŠPANĚLSKO JAKO „DOMÁCÍ STÁT“

Základem pro úpravu oblasti bezpečnosti je španělská ústava.⁴ První změnou ve vztahu k PSCs bylo nařízení RD 1628/2009, které dovolilo personálu PSCs na obchodních lodích plujících v rizikových zónách používat zbraně, které jsou jinak nevojenskému personálu zakázány.⁵ Následnými zákony dotýkající se tématu bezpečnosti a její privatizace jsou: zákon č. 4/2015, o ochraně veřejné bezpečnosti⁶ (nahrazující starší stejnojmenný zákon č. 1/1992), zákon č. 5/2014, o soukromé bezpečnosti⁷ (nahrazující starší stejnojmenný zákon č. 23/1992), zákon č. 5/2005, o národní obraně.⁸ Specificky PMSCs se španělská legislativa nevěnuje.

Nejdůležitější je *Zákon o soukromé bezpečnosti* z r. 2014, který upravuje vztah mezi soukromým a veřejným zajišťováním bezpečnosti. Stanovuje, že poskytování soukromých bezpečnostních služeb je komplementární k tomu veřejnému a podléhá kontrole ze strany veřejného moci.⁹ Zákon rozšířil pravomoci PSCs, které v dřívějším zákoně mohly operovat pouze uvnitř budov, i na venkovní prostory.¹⁰ Definuje PSC jako *soukromou fyzickou nebo právnickou osobu oprávněnou dle licence, nebo podléhající režimu prohlášení o*

¹ Andrea Gimenez Salinas, New approaches regarding private/public security, Policing and Society, An International Journal of Research and Policy (2004), s. 160.

² Abrisketa, Joana in Bakker, Christine a Mirko Sossai. Multilevel regulation of military and security contractors: the interplay between international, European and domestic norms. Portland, Or.: Hart, 2012. Studies in international law (Oxford, England), s. 292.

³ El País na základě dat ministerstva vnitra: https://elpais.com/economia/2017/06/22/actualidad/1498149115_576016.html.

⁴ Ústava, čl. 104 (1). Dostupné na: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1978-31229>.

⁵ Real Decreto 1628/2009, de 30 de octubre, por el que se modifican determinados preceptos del Reglamento de Seguridad Privada, aprobado por Real Decreto 2364/1994, de 9 de diciembre, y del Reglamento de Armas, aprobado por Real Decreto 137/1993, de 29 de enero. Čl. 81 (1) (c) (9). Viz <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-2009-17245>.

⁶ Ley Orgánica 4/2015, de 30 de marzo, de protección de la seguridad ciudadana. Viz http://noticias.juridicas.com/base_datos/Penal/549725-lo-4-2015-de-30-mar-proteccion-de-la-seguridad-ciudadana.html#a28.

⁷ Ley 5/2014, de 4 de abril, de Seguridad Privada. Viz http://noticias.juridicas.com/base_datos/Admin/526996-l-5-2014-de-4-abr-seguridad-privada.html#a2.

⁸ Ley Orgánica 5/2005, de 17 de noviembre, de la Defensa Nacional.

⁹ Ley de Seguridad Privada, čl. 4 (c).

¹⁰ Tamtéž: čl. 41.

*odpovědnosti, za účelem poskytování soukromých bezpečnostních služeb.*¹¹ Zákon dále taxativně vymezuje činnosti, jejichž výkon konstituuje právě takové soukromé bezpečnostní služby (patří sem mj. ochrana majetku, úschova peněžních prostředků, instalace a údržba bezpečnostních systémů, nakládání s výbušninami a zbraněmi).¹² Personálu PSCs jsou zákonem svěřeny pravomoci např. kontrolovat doklady totožnosti, v určitých situacích provést prohlídku a zajištění, dočasně zadržet osoby při splnění určitých podmínek aj.¹³ K tomu navíc zákon vymezuje, které služby mohou být vykonávány se zbraněmi¹⁴ (přičemž obecný rámec používání zbraní je stanoven zákonem o ochraně veřejné bezpečnosti¹⁵).

Vznikající PSC musí získat *licenci*, popř. ji nahradit tzv. *prohlášením o odpovědnosti*.¹⁶ Licence bude udělena za splnění zákonných podmínek (mj. být řádně zapsána v obchodním rejstříku, mít příslušnost jednoho ze států EU/EHS, absolvovat příslušný trénink, být pojištěna atd).¹⁷ Následně bude zapsána do Národního registru PSCs, který spravuje ministerstvo vnitra¹⁸ a kterému společnost musí povinně každoročně podávat zprávu o činnosti.¹⁹

PSCs jsou kontrolovány ministerstvem vnitra a Generálním ředitelstvím policie.²⁰ Navíc ještě každý zaměstnanec takové PSC musí splnit zákonná kritéria, po jejichž splnění obdrží příslušnou licenci od ministerstva vnitra.²¹ Mezi takové podmínky patří kromě svéprávnosti, dobrého psychického stavu nebo absolvování příslušného výcviku mj. také zákaz účasti ve španělské/jiné armádě či podobném bezpečnostním sboru v předcházejících dvou letech.²²

Zákon o soukromé bezpečnosti zároveň definuje možná porušení práva, jejich závažnost a následné sankce.²³ Za nejvážnější porušení (např. provozování bezpečnostních služeb bez licence či nedodržení ustanovení o užívání zbraní) může PSC hrozit pokuta ve výši až 60 000 € a zrušení společnosti.²⁴ Nové trestní skutkové podstaty ve vztahu k PSCs nebyly zavedeny. Nicméně zejména neoprávněné nakládání se zbraněmi může vyústit v trestněprávní sankci,²⁵ přičemž zde existuje souběžnost trestněprávní odpovědnosti fyzické i právnické osoby.²⁶

ŠPANĚLSKO JAKO „NAJÍMAJÍCÍ STÁT“

Zajímavé je, že španělské armádní složky působící na zahraničních vojenských operacích (mj. Somálsko, Afghánistán, Libanon, Somálsko) byly podpořeny ze strany PSCs.²⁷ V souladu s mezinárodním humanitárním právem jsou tyto subjekty považovány za osoby doprovázející ozbrojené síly. Vystávají tak otázky ohledně toho, zda jsou oficiální ozbrojené síly v konfliktu odpovědné za bezpečí personálu PSC, popř. do jaké míry a jakým způsobem by

¹¹ Tamtéž: čl. 2 (7): Empresa de seguridad privada: las personas físicas o jurídicas, privadas, autorizadas o sometidas al régimen de declaración responsable, para prestar servicios de seguridad privada.

¹² Tamtéž: čl. 5.

¹³ Tamtéž: čl. 32.

¹⁴ Tamtéž: čl. 40.

¹⁵ Ley Orgánica 4/2015, de 30 de marzo, de protección de la seguridad ciudadana.

¹⁶ Tamtéž: čl. 18 (1), (2).

¹⁷ Tamtéž: čl. 19.

¹⁸ Tamtéž: čl. 11.

¹⁹ Tamtéž: čl. 21 (1).

²⁰ Tamtéž: čl. 11, 12.

²¹ Tamtéž: čl. 26 a n.

²² Tamtéž: čl. 28 (1) (g).

²³ Ley de Seguridad Privada, část VI.

²⁴ Tamtéž: část VI, hlava II.

²⁵ Ley Orgánica 10/1995, de 23 de noviembre, del Código Penal, čl. 563–570, 577. Viz http://noticias.juridicas.com/base_datos/Penal/lo10-1995.html.

²⁶ Tamtéž: čl. 31 a n.

²⁷ Javier Ruiz Arévalo, Civilian contractors in expeditionary operations. Problems of security and control for the military command, Athena Intelligence Journal N.1 (2008), s. 13–38. Viz <https://www.files.ethz.ch/isn/55222/Vol%203%20-%20No%201%20-%20Art%203.pdf>.

tuto bezpečnost měly zajistit. Dle španělské úpravy je vyloučeno, aby tyto PSC byly plně ozbrojeny. Dále dané působící ozbrojené složky nemají kontrolu nad přítomnou PSC, příkazy jejím zaměstnancům může poskytovat pouze její vedení: jedná se tak o relativně neflexibilní model dvou paralelních oddělených složek. Pro ochranu španělských ambasad v rizikovějších zemích (např. Kolumbie, Mexiko, Izrael) je však místo PMSC volena speciální policejní jednotka GEOS (Grupo Especial de Operaciones), ostatní ambasády jsou chráněny národní policií či civilní stráží (guardia civil).²⁸

ŠPANĚLSKO A REGULACE PMSC NA MEZINÁRODNÍ ÚROVNI

Španělsko přijalo dokument z Montreux 20. 5. 2009,²⁹ není stranou ICoCA.³⁰ V letech 2005 až 2011 mělo svého člena v pracovní skupině UN WG on the Use of Mercenaries (José Luis Gómez del Prado).³¹ Arms Trade Treaty ratifikovalo 2. 4. 2014.³²

ŠPANĚLSKÉ PMSCs a KODEXY CHOVÁNÍ

Jedna společnost PMSC založená podle španělského práva je členem Asociace ICoC a zavázala se během svého působení dodržovat mezinárodní kodex ICoC.³³ Společnost UC Global nevytvořila v návaznosti na vstup do ICoCA vlastní kodex chování, odvolává se pouze na znění samotného originálního dokumentu. Veřejně se zavazuje k vypracování vnitřních politik v souladu s ICoC a k budování dialogu mezi státem, PSCs a občanskou společností.³⁴

ZÁVĚR

Lze shrnout, že legislativa v oblasti PSCs je relativně propracována, a to hlavně díky Zákonu o soukromé bezpečnosti. Bylo by však vhodné iniciovat změnu, která do právního rámce zahrne explicitně i soukromé vojenské společnosti, které jsou zatím právním řádem Španělska přehlíženy.

Veronika Bílková

Výzkumná pracovnice Ústavu mezinárodních vztahů a vedoucí Centra mezinárodního práva.
bilkova@iir.cz

Petra Sýkorová

Stážistka projektu Aktuální výzvy mezinárodního práva.
sykorova@iir.cz

²⁸ Viz <https://www.elconfidencialdigital.com/articulo/vivir/Seguridad-Embajadas-Espanolas-GEOS-Policia/2004121600000039738.html>.

²⁹ Viz <https://www.osce.org/fsc/107990?download=true>.

³⁰ Viz <https://www.icoca.ch/en/membership>.

³¹ Viz <https://www.ohchr.org/en/issues/mercenaries/wgmercenaries/pages/wgmercenariesindex.aspx>;

³² Viz [https://thearmstradetreaty.org/hyper-images/file/List%20of%20ATT%20States%20Parties%20\(alphabetical%20order\)\(10%20April%202019\)/List%20of%20ATT%20States%20Parties%20\(alphabetical%20order\)\(10%20April%202019\).pdf](https://thearmstradetreaty.org/hyper-images/file/List%20of%20ATT%20States%20Parties%20(alphabetical%20order)(10%20April%202019)/List%20of%20ATT%20States%20Parties%20(alphabetical%20order)(10%20April%202019).pdf).

³³ Viz https://www.icoca.ch/en/membership?private_security_companies%5Bcompanies%5D=companies&area_of_operation=all&headquarter_country=all&keywords=SPAIN&op=Search&view_type=list&form_build_id=form-IHQO-D2j9z0YmSSIMlokZdVWO2RzXeD2g0QnkwZI7bo&form_id=search_for_members_filter_form#search_for_members_list.

³⁴ Viz <https://www.uc-global.com/uc-global-la-primera-empresa-espanola-inscrita-en-icoca/>.

Poděkování

Tento policy brief je výsledkem aplikovaného výzkumu Ústavu mezinárodních vztahů, v.v.i., v rámci projektu TA ČR BETA 2, č. TIRVMZV814 nazvaného „Aktuální výzvy mezinárodního práva“ (PB2). Koncovým uživatelem tohoto výstupu je aplikační garant projektu Ministerstvo zahraničních věcí České republiky.